

[Bertel Dahlgaard.]

ganske særlig grad virker ind på sindene indenfor arbejderkredse i så henseende. Det ene er gennemlevelsen af krigstidens restriktionssystem. Der er i alle kredse, også såvidt jeg kan skønne i næsten alle arbejderkredse, skabt en ængstelse for bureaukratisering af et lands produktion. Det andet, der utvivlsomt har virket meget stærkt, er, at hvor nationalisering eller socialisering, eller hvad man nu vil kalde det, er en realitet, har den faktisk ikke udløst nogen begejstring — se hen til England — hverken med hensyn til produktionsresultatet eller med hensyn til den stilling, arbejderne kommer til at indtage i de nationaliserede virksomheder. Derfor har jeg en meget stærk fornemmelse af, at alle parter, ja, vi alle, i øjeblikket på disse områder ligesom befinder os i et tomrum. Der er en erkendelse i øjeblikket, der aldrig før har været så stor herhjemme, af, at klassekampens teori er ufrugtbar. Enten fører den til arbejdskamp, den store arbejdskamp, der betyder ødelæggelse af de værdier, der skal hæve levefoden her i landet, eller det lykkes at nå til enighed om vilkårene, og når det så er sket ved et eller andet kompromis, ligger der ikke nogen fanfare deri, der er intet perspektiv i det ud i fremtiden. Jeg slutter heraf, at alle, eller næsten alle herhjemme, efterhånden forstår, at en virkelig betydende forøgelse af de brede befolkningslags velstand ikke kan nås ved en ændret fordeling af det hidtidige udbytte. Der kan ske udligninger her og dér, og det vil være berettiget; men alle forstår, at en virkelig betydende forøgelse af de brede befolkningslags velstand ikke kan nås blot ved en ændret fordeling af det hidtidige udbytte. Den store forøgelse af velstanden kan kun nås gennem øget produktion.

Se, det er denne situation, vi indenfor det radikale venstre har et meget stærkt indtryk af at vi står midt i. Det er denne situation, der også er baggrunden for de store forhandlinger om lønoverenskomsterne, som nu er påbegyndt for næsten alle Danmarks arbejdere. Vi ser og hører efterhånden hver dag om, at forpostfægtningerne her er indledt. Og hvad er så den realitet, der foreligger? Ja, på den ene side er vort lands hele økonomiske situation i dag den, at vor produktion i den kommende tid må regne med øget konkurrence som følge af den liberalisering, der tilstræbes verden over. Samtidig må det erkendes, at den betydende produktionsstigning, som har fundet sted

fra — skal vi sige fra 1946—47 op til 1950 — nu er bremset. Det er, ligesom produktionsstigningen er gået i stå. Endvidere den kendsgerning, at bortset fra den egentlige sæsonarbejdsløshed har vi hidtil i det store og hele haft fuld beskæftigelse, og hvis arbejdsløsheden skulle blive af større betydning, vil regeringen, også den nuværende regering, blive tvunget til kreditlempelse, som imødegår dette. Men når der er fuld beskæftigelse, vil produktionen jo ikke kunne øges uden gennem en forstærket indsats af den enkelte leder eller medarbejder.

Se, det er den danske økonomiske situation i dag. Og så ser vi på den anden side, at i overenskomstforhandlingerne står ønsket om kortere arbejdstid, længere ferie, forhøjede lønninger på forskellige områder, altsammen sociale fremskridt, som vi skal arbejde hen imod. Men forudsætningen er en fortsat produktionsstigning, og under alt dette forbereder man sig på den sædvanlige tovtrækning i de kommende måneder. Enten ender det i storkampen eller i et eller andet kompromis, som arbejderne eventuelt vil føle sig utilfredsstillet ved, og som dog samtidig formindsker den konkurrenceevne, hvoraf arbejdernes og arbejdsgivernes velfærd er afhængig. Vi har indenfor mit parti den følelse, at i denne situation er organisationerne mærkelig ufrugtbare. Der tænkes ad de samme baner. Man fristes næsten til at bruge et udtryk — mon det ikke er i en af Thorkild Gravlunds bøger, det bruges: „Alt skal være, som det var, og blive, som det er.“ Ingen dristig, konstruktiv tanke ser man fremført fra parternes side. Jeg vil gerne i denne forbindelse føje til, at denne karakteristik ikke i særlig grad tager sigte på socialdemokratiets ordfører her i dag, tværtimod. Jeg har altid set det ærede medlem hr. Hans Rasmussen som en af dem indenfor det faglige arbejde, der har det videste syn, det videste perspektiv i sin betragtning af fremtidens arbejdsforhold.

Se, det er overfor alt dette, det forekommer mig helt åbenbart, at løsningen eller vejen, hvad man vil kalde det, er et arbejds- og lønningssystem, der påkalder den øgede produktion. Men ingen af parterne vil sige det forløsende ord. Traditioner og fordomme hindrer det. Jeg kan ikke se rettere, end at løsningen er, at der findes lønningsformer, der skaber sikkerhed for, at de, der ved øget indsats medfører den øgede produktion, også sikres deres retmæssige andel deri. Det er det centrale; det er dette, man